

Sveikatos apsaugos saugumo ir kokybės valdymo ekspertų komitetas (SP-SQS)
Saugaus medikamentų vartojimo ekspertų grupė
Terminų, susijusių su pacientų ir medikamentų sauga, žodynėlis

Terminai ir vertimai	A	D	P	N	Apibrėžimai ir nuorodos	Komentariai ir sinonimai
Nelaimingas atsitikimas French : accident Spanish : accidente German : Unfall Italiano : incidente Slovene : nesreča				X	Nelaimingas atsitikimas: neplanuotas, netikėtas, nepageidautas įvykis, paprastai lydimas neigiamų pasekmių (Senders, 1994).	„Daugelį metų saugumo tarnybos ir visuomenės sveikatos įstaigos teigė, kad terminas „nelaimingas atsitikimas“ yra netinkamas vartoti, jei kalbama apie sužalojimus ar įvykius, kurie jį sukelia. Nelaimingas atsitikimas dažnai suprantamas kaip nenusipėjamas atsitiktinis atvejis ar „Dievo pirštas“ ir dėl to laikomas neišvengiamu. Vis dėlto, dauguma sužalojimų ir juos skatinančių įvykių yra nuspėjami ir išvengiami. Štai dėl to Britų medicinos žurnalas (<i>British medical journal</i> – BMJ) nusprendė uždrausti terminą „nelaimingas atsitikimas“ (...). Atsikratyti įprastinio mūsų leksikone termino nebus taip lengva. „Nelaimingas atsitikimas“ lieka įsitvirtinęs tiek neprofesionaliojoje, tiek medicininėje kalboje ir, be abejonės, toliau bus vartojamas BMJ pateikiamuose rankraščiuose. Mes prašome savo redaktorių kruopščiai ieškoti ir taisyti netinkamą šio termino vartojimą ir tikime, kad mūsų skaitytojai nedelsdami praneš mums, jei „nelaimingi atsitikimai“ vis dėlto prasprūs. (Davis ir Pless, 2001)
Aktyvi klaida French : erreur active Spanish : error activo German : aktiver Fehler Italiano : errore attivo Slovene : neposredna napaka Taip pat žr.: klaida	X		X		Aktyvi klaida: klaida, susijusi su sudėtingos sistemos pagrindinio operatoriaus veikla, kurios padariniai akivaizdūs beveik iš karto. (Reason, 1990, 173 p.)	Sinonimas: ryški klaida. Šis apibrėžimas buvo šiek tiek pakeistas Medicinos instituto į „klaida, kuri įvyksta pagrindinio operatoriaus lygmenyje ir kurios padariniai akivaizdūs beveik iš karto“. (Kohn, 2000)

Terminai: **A** – aprobuotas terminas ; **D** – derinamas terminas ; **P** – paciento saugumo terminas; **N** – terminas, kurį reikia uždrausti, t. y. nevertotinas

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Sveikatos apsaugos saugumo ir kokybės valdymo ekspertų komitetas (SP-SQS)

Saugaus medikamentų vartojimo ekspertų grupė

Terminų, susijusių su pacientų ir medikamentų sauga, žodynėlis

Terminai ir vertimai	A	D	P	N	Apibrėžimai ir nuorodos	Komentarai ir sinonimai
<p>Aktyvi nesėkmė French : défaillance active Spanish : fallo activo German : aktives Versagen Italiano : fallimento attivo Slovene : aktivna napaka Tai pat žr.: aktyvi klaida</p>				X	<p>Aktyvi nesėkmė: veiksmas ar procesas tiesioginių paciento sveikatos priežiūros paslaugų teikimo metu, kai nepasiekiami užsibrėžtų tikslų, pavyzdžiui, praleidimo ar instrukcijų nesilaikymo klaidos. Kai kurios (bet ne visos) aktyvios nesėkmės gali lemti paciento sužalojimą. (Wade, 2002; Davies, 2003)</p>	<p>Kadangi „nesėkmė“ yra terminas, neapibrėžtas žodyne, jo vartoti nerekomenduojama. Kitą reikšmę turi terminas „aktyvi nesėkmė“: „klaida, kuri yra paskatinama klaidų ar pažeidimų. Jas yra sunku nustatyti ir jos turi staigų neigiamą poveikį saugumui, nes pažeidžia, aplenkia ar panaikina esančias gynybas.“ (JAV pacientų akreditacijos tarnyba (<i>Joint Commission on Accreditation of Healthcare Organizations – JCAHO</i>), 2002)</p>
<p>Vaistų davimo klaida French : erreur d'administration Spanish : error de administración German : Anwendungsfehler Italiano : errore di somministrazione Slovene : napaka pri dajanju Taip pat žr.: vaistų vartojimo klaida</p>	X				<p>Vaistų davimo klaida: bet kokia vaistų vartojimo klaida (praleidimo ar instrukcijų nesilaikymo), kuri įvyksta vaisto davimo metu, kai vaistas turi būti duodamas seselės, slaugytojo (globėjo) ar vartojamas paties paciento.</p>	<p>Proceso klaida, įvykstanti vaistų vartojimo sistemoje: apibrėžimas ir tipas turi būti suderinti su gydymo vaistais klaidų taksonomija.</p>

Terminai: A – aprobuotas terminas ; D – derinamas terminas ; P – paciento saugumo terminas; N – terminas, kurį reikia uždrausti, t. y. nevertotinas

Atnaujinta 2005 m. spalio 20 d. (Saugių medikamentų vartojimo ekspertų grupės susitikimas 2005 m. gegužės 4 d.)

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Sveikatos apsaugos saugumo ir kokybės valdymo ekspertų komitetas (SP-SQS)

Saugaus medikamentų vartojimo ekspertų grupė

Terminų, susijusių su pacientų ir medikamentų sauga, žodynelis

Terminai ir vertimai	A	D	P	N	Apibrėžimai ir nuorodos	Komentarai ir sinonimai
<p>Nepageidaujamas <i>vaisto vartojimo</i> reiškinys</p> <p>French : événement indésirable médicamenteux</p> <p>Spanish : acontecimiento adverso por medicamentos</p> <p>German : unerwünschtes Arzneimittelereignis</p> <p>Italiano : evento avverso legato all'uso di farmaci</p> <p>Slovene : neželeni dogodek pri uporabi zdravila</p> <p>Taip pat žr.: nepageidaujamo vaisto vartojimo reiškinio požymis, potencialus nepageidaujamas vaisto vartojimo reiškinys, išvengiamas nepageidaujamas vaisto vartojimo reiškinys, neišvengiamas nepageidaujamas vaisto vartojimo reiškinys</p>	X				<p>Nepageidaujamas vaisto vartojimo reiškinys: bet koks sužalojimas, įvykstantis paciento gydymo vaistais metu, vykdant tinkamą, netinkamą arba neoptimalią priežiūrą. Nepageidaujami vaistų vartojimo reiškiniai yra ir: neigiamos medikamentų sukeltos reakcijos medikamentus vartojant normaliai, bet koks antrinis neigiamas poveikis dėl gydymo vaistais klaidos bei praleidimo ir instrukcijų nesilaikymo klaidos.</p> <p>Nepageidaujami vaisto vartojimo reiškiniai gali sukelti skirtingus padarinius, ypač esamos patologijos pablogėjimą, nebuvimą sveikatos būklės pagerėjimo, kurio buvo tikimasi, staigų atsiradimą naujos ar išvengiamos patologijos, organų funkcijos pokyčius, neigiamą atsaką į pavartotą vaistą.</p>	<p>„Nepageidaujami vaisto vartojimo reiškiniai, galėję atsirasti dėl gydymo vaistais klaidų ar dėl neigiamo vaistų poveikio, kai nebuvo gydymo vaistais klaidų.“ (Gurwitz, 2000)</p> <p>„Reikšmingas ar nereikšmingas sužalojimas, sukeltas vaisto vartojimo (ar nevartojimo). Yra du neigiamo vaistų vartojimo atvejų tipai: sukelti klaidų ir tie, kurie atsiranda nepaisant tinkamo vaistų vartojimo. Jeigu nepageidaujamas vaisto vartojimo reiškinys yra sukeltas klaidos, jis apibrėžiamas kaip išvengiamas. Neišvengiami nepageidaujami vaisto vartojimo reiškiniai (sužalojimas, bet ne klaida) yra vadinami nepageidaujamomis vaisto sukeltomis reakcijomis.“ (Leape ir kt., 1998)</p>

Terminai: A – aprobuotas terminas ; D – derinamas terminas ; P – paciento saugumo terminas ; N – terminas, kurį reikia uždrausti, t. y. nevertotinas

Atnaujinta 2005 m. spalio 20 d. (Saugių medikamentų vartojimo ekspertų grupės susitikimas 2005 m. gegužės 4 d.)

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Sveikatos apsaugos saugumo ir kokybės valdymo ekspertų komitetas (SP-SQS)

Saugaus medikamentų vartojimo ekspertų grupė

Terminų, susijusių su pacientų ir medikamentų sauga, žodynėlis

Terminai ir vertimai	A	D	P	N	Apibrėžimai ir nuorodos	Komentariai ir sinonimai
<p>Vaisto sukelta nepageidaujama reakcija French : effet indésirable d'un médicament Spanish : reacción adversa a medicamentos German : unerwünschte Arzneimittelwirkung Italiano : reazioni avverse da farmaci Slovene : stranski učinek zdravila</p> <p>Taip pat žr.: privalomasis pranešimas, savanoriškas pranešimas</p>		X			<p>Vaisto sukelta nepageidaujama reakcija: tai toks atsakas į medicininį preparatą, kuris yra kenksmingas, bet nenumatytas (netyčinis), ir pasireiškia vartojant dozėmis, kurios paprastai skiriamos žmogaus ligos profilaktikai, diagnozavimui, gydymui ar fiziologinių funkcijų atkūrimui, koregavimui ar pakeitimui;</p> <p>Sunki vaisto sukelta nepageidaujama reakcija: tai sunki mirtina vaistų sukelta nepageidaujama reakcija, kelianti grėsmę paciento gyvybei ar lemianti paciento hospitalizavimą arba, esamo hospitalizavimo trukmės pratęsimą, nuolatinę ar reikšmingą negalią (neįgalumą) ar nedarbingumą, arba yra įgimtą defektą.</p> <p>Netikėta vaisto sukelta nepageidaujama reakcija: tai neigiama reakcija, kurios prigimtis, sunkumas ar atsiradimas nėra numatytas produkto charakteristikų aprašyme.</p>	<p>Direktyvos 75/319/EEB (29b straipsnis), Va skyrius (Farmacinė priežiūra), papildytas Komisijos direktyvos 2000/38/EB 2000 m. birželio 5 dieną; šis apibrėžimas yra panašus į PSO pateikiamą apibrėžimą: „kenksmingas ir nenumatytas atsakas į vaistą, pasireiškiantis vartojant dozėmis, normaliai skiriamomis žmogui ligos profilaktikai, diagnozavimui ir gydymui, ar fiziologinių funkcijų pakeitimui“. (PSO techninė ataskaita Nr. 498 (1972))</p> <p>Terminas vartotinas, jei yra priežastinis ryšys su medicininio preparato vartojimu (medicina). (Europos vaistų agentūra (<i>European agency for the Evaluating of Medicinal Products – EMEA</i>), 2003)</p> <p>Sinonimai (nerekomenduojami EMEA): neigiamas padarinys, šalutinis padarinys, nepageidaujamas padarinys.</p> <p>„Deja, daugelis vartojo terminą „nepageidaujama vaisto sukelta reakcija“ kaip termino „nepageidaujamas vaisto vartojimo padarinys“ sinonimą, tačiau taip vartojant svarbūs skirtumai tampa neberyškūs.“ (Leape ir kt., 1998)</p>

Terminai: A – aprobuotas terminas ; D – derinamas terminas ; P – paciento saugumo terminas; N – terminas, kurį reikia uždrausti, t. y. nevertotinas

Atnaujinta 2005 m. spalio 20 d. (Saugių medikamentų vartojimo ekspertų grupės susitikimas 2005 m. gegužės 4 d.)

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Sveikatos apsaugos saugumo ir kokybės valdymo ekspertų komitetas (SP-SQS)

Saugaus medikamentų vartojimo ekspertų grupė

Terminų, susijusių su pacientų ir medikamentų sauga, žodynėlis

Terminai ir vertimai	A	D	P	N	Apibrėžimai ir nuorodos	Komentarai ir sinonimai
<p>Nepageidaujamas reiškinys French : événement indésirable Spanish : acontecimiento adverso German : unerwünschtes Ereignis Italiano : evento avverso Slovene : varnostni incident Taip pat žr.: pasireiškusio nepageidaujamo reiškinio požymiai, žala, jatrogeninis, incidentas, sužalojimas (sužeidimas)</p>			X		<p>Nepageidaujamas reiškinys: tai nenumatytas (netyčinis) sužalojimas, greičiau sukeltas gydymo, o ne ligos eigos (Michel, 2004).</p> <p>Paciento saugumo incidentas: bet koks nenumatytas (netyčinis) ar netikėtas incidentas (-ai), kuris galėjo padaryti ar padarė žalą vienam ar daugiau pacientų, gaunančių Nacionalinės sveikatos tarnybos (<i>National Health service</i> – NHS) finansuojamą sveikatos priežiūrą. „Paciento saugumo incidentas“ yra terminas-skėtis, kuris vartojamas aprašyti vieną incidentą ar incidentų seką, kuri gali pasitaikyti eigoje. (Nacionalinė paciento saugumo agentūra (<i>National Patient Safety Agency</i> – NPSA) 2004)</p>	<p>„Neigiamas reiškinys padaro nenumatytą (netyčinę) žalą pacientui greičiau dėl praleidimo ar instrukcijų nesilaikymo klaidos, o ne dėl esančios paciento ligos ar būklės.“ (Aspden, 2004)</p> <p>Jungtinėje Karalystėje terminams „paciento saugumo incidentas“ ir „paciento saugumo incidentas (išvengtas)“ yra teikiama pirmenybė (paciento ir visuomenės) prieš terminus „nepageidaujami reiškiniai“, „klinikinės klaidos“, ir „išvengtos neatidumo klaidos“. Tokie terminai kaip „neigiamas“, „klaida“, „suklydimas“ rodo individualias priežastis ir kaltinimą. Ypač terminas „medicininė klaida“ nurodo, kad pagrindinė klaidos priežastis yra mediko profesija. (NPSA terminologija)</p>
<p>Pasireiškusio nepageidaujamo reiškinio požymiai French : événement traceur Spanish : señal alertante de acontecimiento adverso, marcador German : Auslöser eines unerwünschten Ereignisses Italiano : trigger di eventi avversi Slovene : kazalnik verjetnega varnostnega incidenta Taip pat žr.: nepageidaujamas reiškinys, nepageidaujamas vaisto vartojimo reiškinys</p>	X		X		<p>Pasireiškusio nepageidaujamo reiškinio požymiai: klinikiniai duomenys, susiję su paciento priežiūra, rodantys pagrįstą tikimybę, kad neigiamas atvejis įvyko ar vyksta.</p> <p>Pasireiškusio nepageidaujamo reiškinio požymių pavyzdys yra gydytojo nurodymas skirti priešnuodį, nutraukti gydymą vaistais ar sumažinti dozę. (Aspden, 2004)</p> <p>Pasireiškusio nepageidaujamo reiškinio požymiai: vaistai, laboratorinio tyrimo rezultatas ar kitas indikatorius, kuris nulemia tolimesnę paciento priežiūros peržiūrą siekiant nustatyti, kad pasireiškė nepageidaujamas vaisto vartojimo reiškinys, kitaip jie gali likti nenustatyti ar apie juos nebus pranešta. Pasireiškusio nepageidaujamo reiškinio požymių pavyzdžiai yra difenhidramino, naloksono skyrimas, aktyvuotas dalinis tromboplastino laikas (ADTL) ilgesnis nei 100 sekundžių, serumo gliukozės koncentracija mažesnė nei 50 mg/dL (2,8 mmol/l), pargriuvimas, bėrimas, mirtis. (AHA, HRET ir ISMP, 2002)</p>	

Terminai: A – aprobuotas terminas ; D – derinamas terminas ; P – paciento saugumo terminas ; N – terminas, kurį reikia uždrausti, t. y. nevertotinas

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Sveikatos apsaugos saugumo ir kokybės valdymo ekspertų komitetas (SP-SQS)
Saugaus medikamentų vartojimo ekspertų grupė
Terminų, susijusių su pacientų ir medikamentų sauga, žodynėlis

Terminai ir vertimai	A	D	P	N	Apibrėžimai ir nuorodos	Komentarai ir sinonimai
Priežastis French : cause Spanish : causa German : Ursache Italiano : causa Slovene : vzrok Taip pat žr.: esminės priežasties analizė			X		Priežastis: tai ankstesnis veiksnys, turintis įtakos įvykiui, poveikiui, rezultatui ar pasekmėms. Priežastis paveikti tiesiogiai, jei pasekmės (pvz., veiksmas) pasireiškia tuoj pat. Priežastis taip pat gali slypėti tolimoje praeityje, pvz., slypintis struktūrinis veiksnys, kuris paveikia veiksmą ir taip nulemia pasekmes. Pasekmes visada sukelia daugiau nei viena priežastis. (Wade, 2002)	
Sukélimas French : causalité Spanish : causalidad, inferencia causal German : Kausalität Italiano : causazione Slovene : vzročnost Taip pat žr.: esminės priežasties analizė			X		Sukélimas: veiksmas, kurio metu sukeliamas poveikis; priežastinis ryšys tarp veiksmo ir rezultato.	Sinonimas: priežastingumas. Epidemiologijoje priežastingumo doktrina yra taikoma susieti tam tikrus ligą sukeliančius veiksnius (predisponuojančius, įgalinančius, pagreitinančius, sustiprinančius). Sukélimo doktrina taip pat svarbi aplaidumo (neatsargumo) ir kriminalinės teisės atveju. (JCAHO)
Kompiuterizuotas vaisto išrašymas, kompiuterizuotas gydytojo nurodymo įvedimas (KGNĮ) French : prescription informatisée Spanish : prescripción informatizada asistida German : elektronische Verordnung Slovene : elektronsko predpisovanje	X		X		Kompiuterizuotas gydytojo nurodymo įvedimas (KGNĮ): klinikinės sistemos, naudojančios vaistinės, laboratorinius, radiologinius duomenis ir paciento stebėsenos sistemas, siekiant perduoti gydytojo ar medicinos sesers diagnostinius ir gydymo planus bei įspėti tiekėją apie bet kokią alergiją ar kontraindikaciją, kurią gali turėti pacientas, taigi užsakymas gali būti skubiai peržiūrėtas pradiniu etapu, dar prieš elektroniniu būdu siunčiant jį suplanuotam medicinos veiksmui atlikti. (Aspden, 2004)	

Terminai: **A** – aprobuotas terminas ; **D** – derinamas terminas ; **P** – paciento saugumo terminas ; **N** – terminas, kurį reikia uždrausti, t. y. nevertotinas

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Sveikatos apsaugos saugumo ir kokybės valdymo ekspertų komitetas (SP-SQS)
Saugaus medikamentų vartojimo ekspertų grupė
Terminų, susijusių su pacientų ir medikamentų sauga, žodynėlis

Terminai ir vertimai	A	D	P	N	Apibrėžimai ir nuorodos	Komentarai ir sinonimai
Apribojimas French : contrainte Spanish : restricción German : Beschränkung Italiano : limitazione Slovene : omejitev Taip pat žr.: nukrypimo neutralizavimo funkcija	X		X		Apribojimas: pasirinkimų apribojimas, siekiant užtikrinti saugų elgesį (Leape, 1998)	
Prisidedantis veiksnys French : facteur contributif, facteur favorisant Spanish : factor contribuyente German : begünstigender/mitverursachender Faktor Italiano : fattori contribuenti Slovene : prispevajoči dejavnik Taip pat žr.: esminės priežasties analizė			X		Prisidedantis veiksnys (arba įtakos turinis veiksnys): tai į priežastį panašus veiksnys, pasireiškęs prieš įvykį, poveikį, rezultatą ar pasekmę. Prisidedantis veiksnys gali rodyti aktyvią nesėkmę arba priežastį, dėl kurios įvyko aktyvi nesėkmė, pvz., situacinis veiksnys ar latentinė būklė, kuri turėjo įtakos pasekmių genezei. (Wade, 2002)	
Kritiškumas French : criticité Spanish : criticidad German : Gefährlichkeit Italiano : indice di priorità di rischio Slovene : kritičnost Taip pat žr.: nesėkmės tipo ir poveikio analizė			X		Rizikos pirmumo koeficientas (RPK): apibrėžia nesėkmės tipo kritiškumą ir padeda nustatyti, ar nesėkmės rizika turėtų būti priimama (nieko nedaryti dėl potencialios nesėkmės), kontroliuojama (atlikti veiksmus nustatymui sustiprinti ar potencialios nesėkmės rizikai sumažinti) ar eliminuota (užkirsti kelią potencialiai nesėkmei). Šis koeficientas turi įtakos nesėkmės tipo ir poveikio analizei. (AHA, HRET ir ISMP, 2002)	

Terminai: **A** – aprobuotas terminas ; **D** – derinamas terminas ; **P** – paciento saugumo terminas ; **N** – terminas, kurį reikia uždrausti, t. y. nevertotinas

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Sveikatos apsaugos saugumo ir kokybės valdymo ekspertų komitetas (SP-SQS)

Saugaus medikamentų vartojimo ekspertų grupė

Terminų, susijusių su pacientų ir medikamentų sauga, žodynelis

Terminai ir vertimai	A	D	P	N	Apibrėžimai ir nuorodos	Komentariai ir sinonimai
<p>Saugos kultūra French : culture de la sécurité Spanish : cultura de seguridad German : Sicherheitskultur Italiano : cultura della sicurezza Slovene : varnostna kultura Taip pat žr.: atsakomybės kultūra</p>			X		<p>Saugos kultūra: individualaus ir organizacinio elgesio bendrais įsitikinimais ir vertybėmis pagrįstas kompleksinis modelis, nukreiptas nuolat mažinti žalą pacientui, kuri gali būti padaryta teikiant jam sveikatos priežiūros paslaugas. (Aspden, 2004)</p>	<p>„Sveikatos apsaugos srityje nėra visuotinai priimto „saugos kultūros“ apibrėžimo, tačiau tai iš esmės yra personalo aiškus supratimas, kad potencialiai gali įvykti kas nors bloga. Ši kultūra taip pat yra atvira ir teisinga bei skatina žmones kalbėti apie klaidas. Saugos kultūrą taikančiose organizacijose žmonės turi galimybę susipažinti su tuo, kas vyksta ne taip, ir pataisyti padėtį.“ (NPSA, 2004)</p>
<p>Išdavimo klaida French : erreur de dispensation Spanish : error de dispensación German : Abgabefehler Italiano : errori legati alla distribuzione del farmaco Slovene : napaka pri izdajanju Taip pat žr.: vaisto vartojimo klaida</p>	X				<p>Išdavimo klaida: tai nukrypimas nuo išrašyto recepto ar gydymo nurodymo, įskaitant vaistininko atliktą recepto rašytinį pakeitimą, kuris buvo atliktas susisiekus su išrašiusiu asmeniu arba atsižvelgiant į vaistinės politiką. Bet koks išdavimo procedūras veikiantis nukrypimas nuo profesionalių ar reguliacinių nuorodų arba gairių taip pat yra laikomas išdavimo klaida. (Beso, 2005)</p>	<p>Bet kokio tipo gydymo klaida dėl praleidimo ar instrukcijų nesilaikymo, kuri įvyksta išdavimo etapu vaistinėje skirstant vaistus į slaugos skyrius ar pacientams, gydomiems ambulatoriškai. Proceso klaida, vykstanti vaistų vartojimo sistemoje: apibrėžimas ir tipas turi būti suderinti su gydymo vaistais klaidų taksonomija.</p> <p>Kadangi juos galima nustatyti tokiu būdu, išdavimo klaidos taip pat yra apibrėžiamos kaip nukrypimas nuo išrašiusio asmens nurodymų. (AHA, HRET ir ISMP, 2002)</p>

Terminai: A – aprobuotas terminas ; D – derinamas terminas ; P – paciento saugumo terminas; N – terminas, kurį reikia uždrausti, t. y. nevertotinas

Atnaujinta 2005 m. spalio 20 d. (Saugių medikamentų vartojimo ekspertų grupės susitikimas 2005 m. gegužės 4 d.)

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Sveikatos apsaugos saugumo ir kokybės valdymo ekspertų komitetas (SP-SQS)

Saugaus medikamentų vartojimo ekspertų grupė

Terminų, susijusių su pacientų ir medikamentų sauga, žodynėlis

Terminai ir vertimai	A	D	P	N	Apibrėžimai ir nuorodos	Komentarai ir sinonimai
<p>Problema, susijusi su vaistais French : probl�me li� la prise en charge m�dicamenteuse Spanish : problema relacionado con medicamentos German : Arzneimittelproblem Italiano : problemi legati al processo terapeutico Slovene : problem povezan z zdravili</p>					<p>Problema, susijusi su vaistais: tai su gydymu vaistais susiję atvejai ar aplinkybės, kurie iš tikrųjų ar potencialiai trukdo pasiekti norimus gydymo rezultatus. (PCNE, 2003)</p>	<p>Šis apibrėžimas yra sukurtas farmacinei priežiūrai ir reiškia „atsakingą gydymo vaistais priežiūrą norint pasiekti tam tikrų rezultatų, kurie pagerintų paciento gyvenimo kokybę“ (Hepler, 1989), iš esmės optimizuojant naudos (rizikos) balansą kiekvienam pacientui individualiai. Net jeigu su vaistais susijusi problema iš dalies sutampa su pacientui gresiančių gydymo vaistais klaidų nustatymu, šie apibrėžimai netaikomi gydymo vaistais sauga, sutelkta į sistemos metodiką. Siekiant išvengti bet kokios painiavos, pasiūlyta griežtai vengti vartoti „gydymo vaistais arba vaistų sukeltų problemų“ terminą, kai kalbama apie gydymo vaistais saugą.</p>
<p>Klaida French : erreur humaine Spanish : error German : Fehler Italiano : errore Slovene : napaka Taip pat žr.: suklydimas, apsirikimas, išsiblaškyimo klaida</p>	X		X		<p>Klaida: bendras terminas, apimantis visus atvejus, kai suplanuota psichinių ar fizinių veiksmų seka nepasiekama norimų rezultatų ir kai šios nesėkmės negali būti priskirtos jokios įstaigos intervencijai (Reason, 1990, 9 p.). Planuotų veiksmų, skirtų pasiekti norimų tikslų be tam tikrų nenumatomų įvykių intervencijos, žlugimas. (Reason, 1997, 71 p.)</p>	<p>„Suplanuotų norimų įgyvendinti veiksmų žlugimas (t. y. vykdymo klaida) arba neteisingo plano, siekiant įgyvendinti tikslą, naudojimas (t. y. planavimo klaida)“ (Kohn 2000). „Žlugimas neplanuoto veiksmo, kuris turėjo būti atliktas“ (Aspden, 2004). „Klaidas taip pat sudaro praktikos, produktų, procedūrų bei sistemų klaidos“ (Vartotojo klausimynas (<i>Questionnaire for User Interaction Service</i> – QuIC), 2000)</p>

Terminai: A – aprobuotas terminas ; D – derinamas terminas ; P – paciento saugumo terminas ; N – terminas, kurį reikia uždrausti, t. y. nevertotinas

Atnaujinta 2005 m. spalio 20 d. (Saugių medikamentų vartojimo ekspertų grupės susitikimas 2005 m. gegužės 4 d.)

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Sveikatos apsaugos saugumo ir kokybės valdymo ekspertų komitetas (SP-SQS)

Saugaus medikamentų vartojimo ekspertų grupė

Terminų, susijusių su pacientų ir medikamentų sauga, žodynėlis

Terminai ir vertimai	A	D	P	N	Apibrėžimai ir nuorodos	Komentarai ir sinonimai
Instrukcijų nesilaikymo klaida French : erreur par commission Spanish : error de comisión German : Ausführungsfehler Italiano : errore di esecuzione Slovene : napaka izvršitve Taip pat žr. klaida, suklydimas, apsirikimas, išsiblašymo klaida	X		X		Instrukcijų nesilaikymo klaida: klaida, įvykstanti dėl atlikto veiksmo. (JCAHO, 2002)	Pavyzdžiui, vaistas yra vartojamas netinkamu laiku, netinkamomis dozėmis ar būdu.
Praleidimo klaida French : erreur par omission Spanish : error por omisión German : Unterlassungsfehler Italiano : errore di omissione Slovene : napaka opustitve	X		X		Praleidimo klaida: klaida, įvykstanti dėl veiksmo neatlikimo. (JCAHO, 2002)	Pavyzdžiui, medicinos sesuo praleidžia medikamento dozę, kuri turi būti skiriama (JCAHO, 2002); neišrašomas medikamentas, kuris tikriausiai būtų naudingas pacientui (Aspden, 2004)
Įrodymais pagrįstos gairės French : recommandations fondées sur des preuves Spanish : recomendaciones basadas en la evidencia German : Evidenz-basierte Leitlinien Italiano : linee guida basate sull' evidence-based Slovene : na dokazih temelječe smernice					Įrodymais pagrįstos gairės: bendras susitarimas, kaip spręsti pasikartojančias sveikatos apsaugos problemas, skirtas mažinti praktikos kintamumą ir pagerinti sveikatos priežiūros rezultatus. Kuriant ir tobulinant gaires kaip pagalbinė medžiaga pasitelkiami aiškūs įrodymai iš esamos literatūros, o ne atskirų ekspertų išvados. (Aspden, 2004)	

Terminai: A – aprobuotas terminas ; D – derinamas terminas ; P – paciento saugumo terminas ; N – terminas, kurį reikia uždrausti, t. y. nevertotinas

Atnaujinta 2005 m. spalio 20 d. (Saugių medikamentų vartojimo ekspertų grupės susitikimas 2005 m. gegužės 4 d.)

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Sveikatos apsaugos saugumo ir kokybės valdymo ekspertų komitetas (SP-SQS)

Saugaus medikamentų vartojimo ekspertų grupė

Terminų, susijusių su pacientų ir medikamentų sauga, žodynėlis

Terminai ir vertimai	A	D	P	N	Apibrėžimai ir nuorodos	Komentarai ir sinonimai
<p>Nesėkmės tipo ir poveikio analizė</p> <p>French : analyse des modes de défaillance et de leurs effets (AMDE)</p> <p>Spanish : análisis modal de fallos y efectos (AMFE)</p> <p>German : Fehlermöglichkeits- und Wirkungsanalyse</p> <p>Italiano : analisi delle modalità e degli effetti del fallimento</p> <p>Slovene : analiza možnih napak in njihovih posledic (AMNP)</p> <p>Taip pat žr.: klaida, suklydimas, apsirikimas, išsiblaškyimo klaida, rizikos pirmumo koeficientas</p>			X		<p>Nesėkmės tipo ir poveikio analizė (NTPA): rizikos įvertinimo metodas, pagrįstas nesėkmės tipų, pasekmių ir su jais susijusių veiksnių analize. Šis sisteminis metodas yra taikomas nustatyti ir išvengti produkto ar proceso problemų iki jiems atsirandant.</p>	<p>Kiti rizikos įvertinimo metodai taikant nesėkmės tipą (tai yra „skirtingi atvejai, kai procesų ar subprocesų rezultatai yra ne tokie, kokių tikėtasi“ (AHA, HRET ir ISMP, 2002)) yra:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nesėkmės tipo analizė: „produkto ar sistemos tyrimas, siekiant nustatyti visus galimus nesėkmės atvejus“ (AHA&HRET&ISMP, 2002); - nesėkmės tipo, poveikio ir kritiškumo analizė: „sisteminis būdas tirti projektą, siekiant nustatyti galimus nesėkmės atvejus. Teigiama, kad nesvarbu, kokie išsilavinę ir atsargūs yra žmonės, klaidų kai kuriose situacijose gali būti ir tikriausiai bus.“ (JCAHO, 2002)
<p>Nukrypimo neutralizavimo funkcija</p> <p>French : fonction de contrainte</p> <p>Spanish : función de restricción</p> <p>German : erzwingende Funktion</p> <p>Italiano : limitazioni al comportamento</p> <p>Slovene : prisilna omejitev</p> <p>Taip pat žr.: apribojimas</p>	X		X		<p>Nukrypimo neutralizavimo funkcija: Tai, kas neleidžia toliau taip pat elgtis, kol problema nėra išspręsta (Lewis ir Norman, 1986; Reason, 1990, 161 p.); numatytos priemonės, neleidžiančios atlikti tam tikro klaidingo veiksmo.</p>	<p>Pavyzdžiui, jei naudojami burnos ertmės švirkštai, kurie neatitinka intraveninio įvedimo vamzdelių ir prie kurių adatos negali būti pritvirtintos, gali būti taikomas elektroninis užsakymo būdas siekiant „priversti“ gydytoją užsakyti standartizuotus produktus. (AHA, HRET ir ISMP, 2002)</p>

Terminai: **A** – aprobuotas terminas ; **D** – derinamas terminas ; **P** – paciento saugumo terminas ; **N** – terminas, kurį reikia uždrausti, t. y. nevertotinas

Atnaujinta 2005 m. spalio 20 d. (Saugių medikamentų vartojimo ekspertų grupės susitikimas 2005 m. gegužės 4 d.)

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Sveikatos apsaugos saugumo ir kokybės valdymo ekspertų komitetas (SP-SQS)
Saugaus medikamentų vartojimo ekspertų grupė
Terminų, susijusių su pacientų ir medikamentų sauga, žodynėlis

Terminai ir vertimai	A	D	P	N	Apibrėžimai ir nuorodos	Komentarai ir sinonimai
Žala French : dommage Spanish : daño German : Schaden Italiano : danno Slovene : škodlji vost Taip pat žr.: nepageidaujamas reiškinys, nepageidaujamas vaisto vartojimo reiškinys, jatrogeninis			X		Žala: laikinas ar pastovus fizinės, emocinės, psichologinės būklės ar kūno sandaros pablogėjimas arba skausmo atsiradimas dėl medicininio įsikišimo. (NCC MERP, 1998)	Sinonimas: jatrogeninė liga, jatrogeninis sužalojimas.
Didelės rizikos vaistai French : médicaments à haut risque Spanish : medicamentos de alto riesgo German : Hochrisiko-Arzneimittel Italiano : farmaco ad alto rischio	X				Didelės rizikos vaistai: vaistai, kuriuos vartojant netinkamai kyla didesnė reikšmingos žalos pacientui rizika. Nors vartojant šiuos vaistus klaidų nebūtinai pasitaiko dažniau, šių klaidų pasekmės pacientui gali būti kur kas kenksmingesnės. (Cohen, 1999; ISMP, 2003)	ISMP didelės rizikos vaistų sąrašą galima rasti adresu: http://www.ismp.org/MSAarticles/highalert.htm
Žmogiškieji veiksniai French : facteur humain Spanish : factores humanas German : menschliche Faktoren Italiano : fattore umano Slovene : človeški dejavniki	X		X		Žmogiškieji veiksniai: žmonių tarpusavio santykių, įrankių, kuriuos jie naudoja, aplinkos, kurioje jie gyvena ir dirba, tyrimas ir efektyvių, į žmogų nukreiptų procesų kūrimas siekiant užtikrinti patikimumą ir saugumą. (RFM, Wade, 2002)	

Terminai: A – aprobuotas terminas ; D – derinamas terminas ; P – paciento saugumo terminas ; N – terminas, kurį reikia uždrausti, t. y. nevertotinas

Atnaujinta 2005 m. spalio 20 d. (Saugių medikamentų vartojimo ekspertų grupės susitikimas 2005 m. gegužės 4 d.)

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Sveikatos apsaugos saugumo ir kokybės valdymo ekspertų komitetas (SP-SQS)

Saugaus medikamentų vartojimo ekspertų grupė

Terminų, susijusių su pacientų ir medikamentų sauga, žodynėlis

Terminai ir vertimai	A	D	P	N	Apibrėžimai ir nuorodos	Komentarai ir sinonimai
<p>Jatrogeninis French : iatrogène Spanish : iatrogénico German : Iatrogen Italiano : iatrogena (malattia) Slovene : iatrogen Taip pat žr.: nepageidaujamas reiškinys, žala</p>			X		<p>Jatrogeninis: 1) bet kokia nepageidaujama būklė, atsiradusi dėl gydytojo (ar kito sveikatos profesionalo) paskirto gydymo; 2) susijęs su liga ar sužalojimu, sukeltu procedūros, gydymo ar gydymo elemento. (JCAHO, 2002)</p>	<p>Jatrogeninė liga: „bet kuri liga, sukelta diagnostinės procedūros ar bet kokio gydymo metodo.“ (Steel, 1981)</p> <p>Jatrogeninis sužalojimas: „gydytojo (ιατρος – gydytojas) padarytas sužalojimas, įskaitant nenumatytą (netyčinę) ar nereikalingą žalą arba skausmą, atsiradusį taikant bet kurias sveikatos priežiūros priemones, įskaitant problemas dėl praleidimo ar instrukcijų nesilaikymo klaidų.“ (Aspden, 2004)</p>
<p>Incidentas French : incident Spanish : incidente German : Zwischenfall Italiano : incidente Slovene : incident Taip pat žr.: nepageidaujamas reiškinys</p>			X		<p>Incidentas: įvykis ar aplinkybė, kuri galėjo sukelti ar sukėlė asmeniui nenumatytą (netyčinę) ir (ar) nereikalingą žalą, nusiskundimą, praradimą ar sužalojimą (ACSQHC). Jungtinės Karalystės nacionalinė paciento saugumo įstaiga (<i>National Patient Safety Agency – NHS</i>) apibrėžia „paciento saugumo incidentą“ kaip „bet koki nenumatytą (netyčinį) ar netikėtą įvykį, kuris galėjo lemti ar lėmė žalą vienam ar daugiau pacientų, gaunančių NHS finansuojamą sveikatos priežiūrą“. (NPSA terminologija)</p>	<p>„Prie incidento priskiriamas bet koks vaistų vartojimo nukrypimas nuo normos. Tai gali būti neigiamas vaistų vartojimo atvejis, potencialus neigiamas vaistų vartojimo atvejis, gydymo vaistais klaida arba nė vienas iš minėtų atvejų. Tai iš esmės yra bendras terminas, skirtas pavadinti tai, kas dar nebuvo klasifikuota.“ (Morimoto, 2004)</p>
<p>Atsakomybės kultūra French : culture de la responsabilité Spanish : cultura de responsabilidad German : Gerechtigkeitskultur Italiano : cultura giusta Slovene : kultura pravičnosti Taip pat žr.: saugos kultūra</p>			X		<p>Atsakomybės kultūra: yra pagrindinis saugos kultūros elementas (Aspden, 2004). Atsakomybės kultūra suderina profesinę atsakomybę ir poreikį sukurti saugią aplinką pranešti apie gydymo vaistais klaidas. Taikant atsakomybės kultūrą siekiama suderinti poreikį mokytis iš klaidų ir poreikį imtis drausminių priemonių (Marx, 2001).</p>	<p>Reason pirmas sukūrė terminą „atsakomybės kultūra“, kuris yra tinkama alternatyva dviem kraštutinumams – baudžiamajai ir nebaudžiamajai kultūrai. „Atsakomybės kultūros, kuri taip pat galėtų būti vadinama „pasitikėjimo kultūra“ sukūrimas yra pirmasis lemtingas žingsnis socialiai kuriant saugią kultūrą. (...) Atsakomybės kultūra tiesiogiai priklauso nuo visuotinai priimtoms ir aiškiai nubrėžtos ribos tarp priimtino ir nepriimtino elgesio“ (Reason, 2003). Marx išplėtojo šią koncepciją ir pateikė gaires sveikatos priežiūros organizacijoms (Marx, 2001).</p>

Terminai: **A** – aprobuotas terminas ; **D** – derinamas terminas ; **P** – paciento saugumo terminas ; **N** – terminas, kurį reikia uždrausti, t. y. nevertotinas

COUNCIL
OF EUROPE

CONSEIL
DE L'EUROPE

Sveikatos apsaugos saugumo ir kokybės valdymo ekspertų komitetas (SP-SQS)

Saugaus medikamentų vartojimo ekspertų grupė

Terminų, susijusių su pacientų ir medikamentų sauga, žodynelis

Terminai ir vertimai	A	D	P	N	Apibrėžimai ir nuorodos	Komentariai ir sinonimai
Išsiblašymo klaida French : raté, erreur de mémoire Spanish : lapsus, error de memoria German : Aussetzer Italiano : lapsus Slovene : lapsus Taip pat žr.: klaida, suklydimas, apsirikimas	X		X		Išsiblašymo klaida: klaidos, kylančios iš vykdymo nesėkmės ir (ar) veiksmų sekos saugojimo etapu, (...) įskaitant atminties sutrikimus, kurie nebūtinai patys pasireiškia faktiniu elgesiu ir gali būti matomi tik asmeniui, kuris juos patiria. (Reason, 1990, 9 p.). Vidiniai įvykiai [kurie] bendrai apima atminties sutrikimus. (Reason, 1997, 71 p.)	

Terminai: **A** – aprobuotas terminas ; **D** – derinamas terminas ; **P** – paciento saugumo terminas; **N** – terminas, kurį reikia uždrausti, t. y. nevertotinas

Atnaujinta 2005 m. spalio 20 d. (Saugių medikamentų vartojimo ekspertų grupės susitikimas 2005 m. gegužės 4 d.)

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Sveikatos apsaugos saugumo ir kokybės valdymo ekspertų komitetas (SP-SQS)

Saugaus medikamentų vartojimo ekspertų grupė

Terminų, susijusių su pacientų ir medikamentų sauga, žodynelis

Terminai ir vertimai	A	D	P	N	Apibrėžimai ir nuorodos	Komentarai ir sinonimai
<p>Latentinė (nepastebima) klaida French : défaillance latente Spanish : error latente German : latente Fehler, Systemfehler Italiano : errori latenti Slovene : latentna napaka</p> <p>Taip pat žr.: esminės priežasties analizė, žmogiškieji veiksniai</p>	X		X		<p>Latentinės (nepastebimos) klaidos: klaidos kuriant, organizuojant, mokant, prižiūrint, kurios lemia operatoriaus klaidas. Jos gali slypėti sistemoje ilgą laiką. (Kohn, 2000) Jos parodo esmines nepageidaujamų reiškinių priežastis.</p> <p>Latentinės (nepastebimos) būklės: kyla iš sprendimų, padarytų projektuotojų, statytojų, procedūrų kūrėjų ir aukščiausio lygio vadovų. Latentinės (nepastebimos) būklės gali slypėti sistemoje daugelį metų, kol kartu su aktyviomis nesėkmėmis ir vietinėmis priežastimis sukuria nelaimingo atsitikimo galimybę. Skirtingai nei aktyvios nesėkmės, latentinės (nepastebimos) būklės gali būti nustatytos ir ištaisytos prieš atsirandant nepageidaujamam reiškiniui. Tai supratęs rizikos valdymas tampa aktyvesnis. (Reason, 2000)</p>	<p>Sinonimas: latentinė (nepastebima) nesėkmė.</p> <p>Latentinės (nepastebimos) klaidos buvo aprašomos kaip „nelaimingi atsitikimai, laukiantys savo eilės“. (Leape, 1995a)</p> <p>„Latentinės (nepastebimos) būklės yra neišvengiami „nuolatiniai patogenai“ sistemoje. Jie kyla iš sprendimų, padarytų projektuotojų, statytojų, procedūrų kūrėjų ir aukščiausio lygio vadovų. Tokie sprendimai gali, tačiau neprivalo būti klaidingi. Visi tokie strateginiai sprendimai turi galimybę įvesti patogenus į sistemą. Latentinės (nepastebimos) būklės turi dvejopą neigiamą poveikį: jos gali pavirsti klaidą provokuojančiomis būklėmis pačioje darbo vietoje (pavyzdžiui, laiko trūkumas (ribojimas), personalo trūkumas, nepakankama įranga, nuovargis, patirties trūkumas) ir sukurti ilgalaikes apsaugos mechanizmų „skyles“ (nepatikimi pavojaus signalai rodikliai, nepraktiškos procedūros, modelio ir konstrukcijos trūkumai ir t. t.). Latentinės (nepastebimos) būklės gali slypėti sistemoje daugelį metų, kol kartu su aktyviomis nesėkmėmis ir vietinėmis priežastimis sukuria nelaimingo atsitikimo galimybę. Skirtingai nuo aktyvių nesėkmių, kurių specifines formas dažnai sunku numatyti, latentinės (nepastebimos) būklės gali būti nustatytos ir ištaisytos prieš atsirandant neigiamam reiškiniui. Tai supratęs rizikos valdymas tampa aktyvesnis.“ (Reason, 2000)</p>

Terminai: A – aprobuotas terminas ; D – derinamas terminas ; P – paciento saugumo terminas ; N – terminas, kurį reikia uždrausti, t. y. nevertotinas

Sveikatos apsaugos saugumo ir kokybės valdymo ekspertų komitetas (SP-SQS)
Saugaus medikamentų vartojimo ekspertų grupė
Terminų, susijusių su pacientų ir medikamentų sauga, žodynėlis

Terminai ir vertimai	A	D	P	N	Apibrėžimai ir nuorodos	Komentarai ir sinonimai
Privalomasis pranešimas French : système de déclaration obligatoire Spanish : notificación obligatoria German : Obligatorische Meldung, Meldepflicht Italiano : reporting obbligatorio Slovene : obvezno poročanje		X			Privalomasis pranešimas: pacientų saugumo pranešimo sistemos, kurios pagal įstatymus ir (ar) nuostatus reikalauja pranešimo apie specifinius nepageidaujamus reiškinius. (Aspden, 2004)	
Vaistų vartojimo klaida French : erreur médicamenteuse Spanish : error de medicación German : Arzneimittelfehler, Medikationsfehler Italiano : errori legati ai farmaci Slovene : napaka pri ravnanju z zdravili	X				Vaistų vartojimo klaida: bet koks išvengiamas įvykis, kuris gali sukelti arba lemti netinkamą vaistų vartojimą, padaryti žalą ligoniui, kai gydymas vaistais yra kontroliuojamas sveikatos priežiūros specialisto, paciento ar vartotojo. Tokie įvykiai gali būti siejami su profesionalia praktika, sveikatos priežiūros produktais, procedūromis ir sistemomis, įskaitant vaisto išrašymą, užsakymo perdavimą, produkto žymėjimą, pakuotę ir nomenklatūrą, sudėtį, išdavimą, paskirstymą, valdymą, išsilavinimą, stebėseną ir vartojimą. (NCC MERP, 1998)	„Akivaizdu, kad neišvengiamos su vaistais susijusios problemos nėra įtraukiamos.“ (Foppe van Mil, 2004)
Vaisto vartojimo sauga French : sécurité des soins médicamenteux Spanish : seguridad en el uso de los medicamentos German : Arzneimittelsicherheit Italiano : sicurezza dei farmaci Slovene : varnost pri ravnanju z zdravili Taip pat žr.: paciento sauga, vaisto vartojimo pasekmių stebėjimas	X				Vaisto vartojimo sauga: apsaugojimas nuo atsitiktinio sužalojimo vaistų vartojimo metu; veiksmai siekiant išvengti, užkirsti kelią ir koreguoti nepageidaujamus vaistų vartojimo reiškinius, kurių gali atsirasti dėl vaistų vartojimo. (AHA, HRET ir ISMP, 2002)	

Terminai: A – aprobuotas terminas ; D – derinamas terminas ; P – paciento saugumo terminas ; N – terminas, kurį reikia uždrausti, t. y. nevertotinas

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Sveikatos apsaugos saugumo ir kokybės valdymo ekspertų komitetas (SP-SQS)
Saugaus medikamentų vartojimo ekspertų grupė
Terminų, susijusių su pacientų ir medikamentų sauga, žodynelis

Terminai ir vertimai	A	D	P	N	Apibrėžimai ir nuorodos	Komentarai ir sinonimai
Vaistų vartojimo sistema French : circuit du médicament Spanish : sistema de utilización de los medicamentos German : Arzneimittelwandungssystem Italiano : sistema di utilizzo dei farmaci Slovene : sistem ravnanja z zdravili Taip pat žr.: procesas, sistema	X				Vaistų vartojimo sistema: tai derinys susijusių procesų, kurių bendras tikslas – saugus, efektyvus, tinkamas ir produktyvus pacientų gydymas vaistais. Pagrindiniai vaistų vartojimo sistemos procesai yra: parinkimas ir parūpinimas, saugojimas (sandėliavimas), išrašymas, perrašymas ir patvirtinimas (peržiūrėjimas), paruošimas ir išdavimas, valdymas ir stebėseną. (Cohen, 1999; AHA, HRET ir ISMP, 2002; JCAHO, 2003; Otero 2003)	„Vaistų vartojimas sveikatos priežiūros organizacijoje gali būti suprantamas kaip sistema, turinti daugelį sudedamųjų dalių ir procesų, įeigų (informacijos pacientui ir informacijos apie vaisto vartojimą) ir išeigų (efektyvus, produktyvus ir saugaus gydymo). Vaistų pateikimas pacientui, nepaisant aplinkos, priklauso nuo daugelio procesų.“ (Nadzam, 1998) „Kiekvieno svarbiausio gydymo vaistais sistemos etapo metu – užsakymo, išdavimo, vartojimo – gali atsirasti skirtingų klaidų.“ (Leape, 1998) Dėl struktūrinių schemų, parodančių vaistų vartojimo sistemas, žiūrėkite nuorodas.
Suklydimas French : erreur de jugement Spanish : equivocación German : Beurteilungsfehler, Irrtum Italiano : mistake Slovene : zmeta Taip pat žr.: klaida, apsirikimas, išsiblaškyimo klaida	X		X		Suklydimas: sprendimo priėmimo ir (ar) išvadų darymo trūkumas ar nesėkmė; šie procesai yra įtraukti į tikslo atrinkimą arba į detalizavimą būdų tiems tikslams pasiekti, neatsižvelgiant į tai, ar šio sprendimo schema nustatyti veiksmai atliekami pagal planą. (Reason, 1990, 9 p.) Sąmoningos klaidos, įskaitant su taisyklėmis susijusias klaidas, kurios atsiranda problemos sprendimo metu pasirinkus klaidingą taisyklę, ir su žiniomis susijusias klaidas, kurios kyla dėl žinių trūkumo ar neteisingo problemos interpretavimo. (Leape, 1994)	„Veiksmai gali tiksliai atitikti planą, tačiau planas yra neadekvatus norimiems rezultatams pasiekti.“ (Reason, 1997, 71 p.)
Stebėsenos klaida French : erreur de suivi thérapeutique Spanish : error de seguimiento German : Überwachungsfehler Italiano : monitoraggio degli errori Slovene : napaka pri sledenju	X				Stebėsenos klaida: klaidingas skirto režimo tinkamumui nustatyti ir problemai rasti peržiūrėjimas ar netinkamas klinikinių ar laboratorinių duomenų naudojimas adekvačiam paciento atsako į paskirtą gydymą įvertinimui. (Leape, 1998)	Proceso klaida, vykstanti vaistų vartojimo sistemoje: apibrėžimas ir tipas turi būti suderinti su gydymo vaistais klaidų taksonomija.

Terminai: **A** – aprobuotas terminas ; **D** – derinamas terminas ; **P** – paciento saugumo terminas ; **N** – terminas, kurį reikia uždrausti, t. y. nevertotinas

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Sveikatos apsaugos saugumo ir kokybės valdymo ekspertų komitetas (SP-SQS)
Saugaus medikamentų vartojimo ekspertų grupė
Terminų, susijusių su pacientų ir medikamentų sauga, žodynelis

Terminai ir vertimai	A	D	P	N	Apibrėžimai ir nuorodos	Komentarai ir sinonimai
Aplaidumas French : faute, négligence Spanish : negligencia German : Fahrlässigkeit, Vernachlässigung Italiano : negligenza Slovene : malomarnost			X		Aplaidumas: priežiūra, kurios pagrįstai tikimasi iš gydytojo, turinčio kvalifikaciją teikti tokią priežiūrą pacientui, teikiama ne pagal priežiūros teikimo standartus (AHA, HRET ir ISMP, 2002)	
Nozokominis French : nosocomial Spanish : nosocomial German : nosokomial Italiano : nosognomico Slovene : nosokomialen			X		Nozokominis: siejamas su ar kilęs sveikatos priežiūros įstaigoje. (ACSQHC)	Sinonimas: įgytas sveikatos priežiūros teikimo metu
Stebėjimo metodas French : méthode d'observation directe Spanish : método de observación German : Beobachtungsmethode Italiano : metodo di osservazione Slovene : opazovalna metoda	X				Stebėjimo metodas: aktyvus klaidos stebėjimo metodas, kai parengtas stebėtojas stebi gydymo vaistais valdymą esant maksimaliems darbo krūviams, ir lygina stebėjimus su pradiniais nurodymais paciento ligos istorijoje, siekiant atskleisti gydymo vaistais klaidas ir jų priežastis. (Allan ir Barker, JCAHO, 2002)	
Klaidos galimybė French : opportunité d'erreur Spanish : oportunidad de error German : Fehlermöglichkeit Italiano : opportunità di errore Slovene : priložnost za napako	X				Klaidos galimybė: bet kokia duota dozė ir bet kokia paskirta, tačiau praleista dozė. Tai yra pagrindiniai duomenys tiriant gydymo vaistais klaidas, neleidžiant klaidų lygiui viršyti 100 proc. (Allan, 1990; Barker, 1966)	

Terminai: A – aprobuotas terminas ; D – derinamas terminas ; P – paciento saugumo terminas ; N – terminas, kurį reikia uždrausti, t. y. nevertotinas

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Sveikatos apsaugos saugumo ir kokybės valdymo ekspertų komitetas (SP-SQS)
Saugaus medikamentų vartojimo ekspertų grupė
Terminų, susijusių su pacientų ir medikamentų sauga, žodynelis

Terminai ir vertimai	A	D	P	N	Apibrėžimai ir nuorodos	Komentariai ir sinonimai
Pacientų sauga French : sécurité des patients Spanish : seguridad clínica German : Patientensicherheit Italiano : sicurezza del paziente Slovene : varnost bolnikov Taip pat žr.: vaisto vartojimo saugumas			X		Pacientų sauga: atsitiktinių sužeidimų medicininės priežiūros metu nebuvimas; veikla, padedanti išvengti, užkirsti kelią ar ištaisyti nepageidaujamų įvykių sukeltą žalą sveikatos priežiūros paslaugos teikimo metu. (Kohn, 2000; AHA, HRET ir ISMP, 2002) Pacientų sauga: rizikos ir nepageidaujamų įvykių (susijusių su pacientu) atpažinimas, analizė ir valdymas, kad pacientų sveikatos priežiūra taptų saugesnė ir būtų kuo labiau sumažinta pacientams daroma žala. (Aspden, NPSA, 2004)	„Sauga, kaip pagrindinė kokybės sudedamoji dalis, rodo „atsitiktinių sužalojimų nebuvimą“. Šis apibrėžimas sukurtas žvelgiant iš paciento perspektyvos.“ (Kohn, 2000)
Vaistų vartojimo pasekmių stebėjimas French : pharmacovigilance Spanish : farmacovigilancia German : Pharmakovigilanz, Arzneimittelüberwachung Italiano : farmacovigilanza Slovene : farmakovigilanca Taip pat žr.: vaisto sukelta nepageidaujama reakcija		X			Vaisto vartojimo pasekmių stebėjimas: tai mokslas ir veikla, susijusi su neigiamo vaistinių preparatų poveikio atskleidimu, įvertinimu, supratimu ir išvengimu. (PSO, 2002)	

Terminai: **A** – aprobuotas terminas ; **D** – derinamas terminas ; **P** – paciento saugumo terminas; **N** – terminas, kurį reikia uždrausti, t. y. nevertotinas

Atnaujinta 2005 m. spalio 20 d. (Saugių medikamentų vartojimo ekspertų grupės susitikimas 2005 m. gegužės 4 d.)

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Sveikatos apsaugos saugumo ir kokybės valdymo ekspertų komitetas (SP-SQS)

Saugaus medikamentų vartojimo ekspertų grupė

Terminų, susijusių su pacientų ir medikamentų sauga, žodynėlis

Terminai ir vertimai	A	D	P	N	Apibrėžimai ir nuorodos	Komentarai ir sinonimai
<p>Potencialus nepageidaujamas vaisto vartojimo reiškiny</p> <p>French : événement indésirable médicamenteux potentiel Spanish : acontecimiento adverso por medicamentos potencial German : mögliche unerwünschte Arzneimittelereignis Italiano : eventi avversi potenziali legati ai farmaci Slovene : možen neželeni dogodek pri uporabi zdravila Taip pat žr.: ištaisymas</p>	X				<p>Potencialus nepageidaujamas vaisto vartojimo reiškiny: tai didelė vaisto vartojimo klaida, kuri galėjo sukelti nepageidaujamą reakciją į vaistą, tačiau atsitiktinai arba dėl to, kad buvo sustabdyta ar ištaisyta, jos nesukėlė. Potencialių nepageidaujamų vaistų vartojimo reiškinių ištyrimas padeda identifikuoti abu atvejus – kai sistema sutrinka (klaida), ir kai ji veikia (sustabdymas). (Leape, 1998, Morimoto, 2004)</p>	<p>Sinonimai: išvengtas apsirikimas, artimas signalas, išvengtas paciento saugumo incidentas</p> <p>Artimas signalas: „įvykis ar situacija, kuri galėjo sukelti nepageidaujamų reiškinių, bet atsitiktinai ar dėl įsikišimo laiku nesukėlė.” (Aspden, 2004)</p> <p>Išvengta neatidumo klaida: tai praleidimo ar instrukcijų nesilaikymo klaida, kuri galėjo pakenkti pacientui, bet nepakenkė dėl atsitiktinumo (pvz., pacientui buvo skirtas neleistinas vaistas, bet jam nepasireiškė tikėtina nepageidaujama reakcija į vaistą), dėl prevencijos (pvz., buvo paskirta potencialiai pavojingai per didelė vaisto dozė, bet medicinos sesuo pastebėjo šia klaidą prieš duodama vaistą) arba dėl sušvelninimo (pvz., pavojinga dozė buvo suvartota, tačiau tai pastebėta laiku ir paskirtas priešnuodis).” (Aspden, 2004)</p>
<p>Potenciali klaida</p> <p>French : erreur potentielle Spanish : error potencial German : möglicher Fehler, beinahe Fehler Italiano : errore potenziale Slovene : možna napaka Taip pat žr.: latentinė (nepastebima) klaida</p>	X		X		<p>Potenciali klaida: aplinkybės ar įvykiai, kurie potencialiai gali būti klaidos priežastis.</p>	

Terminai: **A** – aprobuotas terminas ; **D** – derinamas terminas ; **P** – paciento saugumo terminas; **N** – terminas, kurį reikia uždrausti, t. y. nevertotinas

Atnaujinta 2005 m. spalio 20 d. (Saugių medikamentų vartojimo ekspertų grupės susitikimas 2005 m. gegužės 4 d.)

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Sveikatos apsaugos saugumo ir kokybės valdymo ekspertų komitetas (SP-SQS)
Saugaus medikamentų vartojimo ekspertų grupė
Terminų, susijusių su pacientų ir medikamentų sauga, žodynelis

Terminai ir vertimai	A	D	P	N	Apibrėžimai ir nuorodos	Komentarai ir sinonimai
<p>Paruošimo klaida French : erreur de préparation Spanish : error de preparación German : Zubereitungsfehler Italiano : errore di preparazione Slovene : napaka pri pripravi Taip pat žr.: vaisto vartojimo klaida</p>	X				<p>Paruošimo klaida: bet kokia gydymo vaistais klaida (praleidimo ar instrukcijų nesilaikymo klaida), kuri pasitaiko paruošimo etapu, kai vaistas yra ruošiamas vaistininko, medicinos sesers, paties paciento ar slaugytojo (globėjo).</p>	<p>Sinonimas: maišymo klaida. Proceso klaida, vykstanti vaisto vartojimo sistemoje: apibrėžimas ir tipas turi būti suderinti su gydymo vaistais klaidų taksonomija. Pavyzdžiui, intraveninio skysčio maišymo klaida yra „maišymo proceso nukrypimas nuo nurodyto reikalavimuose konkrečiam pacientui intraveninio skysčio etiketėje vaistinėje ar nukrypimas nuo liginės politikos ir procedūrų dėl intraveninių skysčių maišymo.“ (Allan, 1997)</p>
<p>Išrašymo klaida French : erreur de prescription Spanish : error de prescripción German : Verschreibungsfehler Italiano : errore di prescrizione Slovene : napaka pri predpisovanju Taip pat žr.: vaisto vartojimo klaida</p>	X		X		<p>Išrašymo klaida: gydymo vaistais klaida, pasitaikanti išrašant vaistą, tai yra skiriant vaistą ar priimant gydymo sprendimą, pripažinta netyčiniu nukrypimu nuo standartinių nuorodų, tokių kaip dabartinių mokslinių žinių, tinkamos pripažintos praktikos, medicininio produkto charakteristikos apibendrinimo, rėmimosi nuostatais. Išrašymo klaida ypač gali lemti vaisto pasirinkimą (atsižvelgiant į indikacijas, kontraindikacijas, žinomas alergijas ir paciento savybes, bet kokio pobūdžio sąveikas su kitais paciento vartojamais vaistais bei kitas aplinkybes), dozę, koncentraciją, vaistų vartojimo režimą, farmakologinę formą, vaisto vartojimo būdą, gydymo trukmę, vartojimo instrukcijas, taip pat neišrašymą vaisto, reikalingo jau diagnozuotai ligai gydyti, ar būtino kitų vaistų vartojimo sukeltų nepageidaujamų reiškinių prevencijai.</p>	<p>Proceso klaida, vykstanti vaistų vartojimo sistemoje: apibrėžimas ir tipas turi būti suderinti su gydymo vaistais klaidų taksonomija. „Kliniškai reikšminga išrašymo klaida padaroma priėmus neteisingą vaisto išrašymo sprendimą; toks klaidingas išrašymo proceso rezultatas yra netyčinis ir gali reikšmingai 1) sumažinti galimybę laiku ir efektyviai suteikti gydymo paslaugą arba 2) padidinti žalos riziką, paliginti su visuotinai priimta praktika.“ (Dean, 2000)</p>

Terminai: **A** – aprobuotas terminas ; **D** – derinamas terminas ; **P** – paciento saugumo terminas ; **N** – terminas, kurį reikia uždrausti, t. y. nevertotinas

Atnaujinta 2005 m. spalio 20 d. (Saugių medikamentų vartojimo ekspertų grupės susitikimas 2005 m. gegužės 4 d.)

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Sveikatos apsaugos saugumo ir kokybės valdymo ekspertų komitetas (SP-SQS)
Saugaus medikamentų vartojimo ekspertų grupė
Terminų, susijusių su pacientų ir medikamentų sauga, žodynelis

Terminai ir vertimai	A	D	P	N	Apibrėžimai ir nuorodos	Komentarai ir sinonimai
<p>Išvengiamas nepageidaujamas reiškinys French : événement indésirable évitable Spanish : acontecimiento adverso prevenible German : Vermeidbares unerwünschtes Ereignis Italiano : evento avverso prevenibile</p> <p>Taip pat žr.: nepageidaujamas vaisto vartojimo reiškinys, neišvengiamas nepageidaujamas vaisto vartojimo reiškinys</p>	X		X		<p>Išvengiamas: galimai išvengiamas esant tam tikroms tiesiogiai susijusioms aplinkybėms. (ACSQHC)</p> <p>Išvengiamas nepageidaujamas reiškinys: nepageidaujamas reiškinys, kuris nebūtų pasireiškęs, jei pacientui būtų suteikta priežiūra, atitinkanti įprastus standartus, galiojančius tyrimo metu. (Michel, 2004)</p>	
<p>Išvengiamas nepageidaujamas vaisto vartojimo reiškinys French : événement indésirable médicamenteux évitable Spanish : acontecimiento adverso por medicamento prevenible German : Vermeidbares unerwünschtes Arzneimittelereignis Italiano : evento avverso da farmaco prevenibile Slovene : preprečeni neželeni dogodek pri uporabi zdravila Taip pat žr.: nepageidaujamas vaisto vartojimo reiškinys, neišvengiamas nepageidaujamas vaisto vartojimo reiškinys</p>	X				<p>Išvengiamas nepageidaujamas vaisto vartojimo reiškinys: bet koks nepageidaujamas vaisto vartojimo reiškinys, kuris nebūtų pasireiškęs, jei pacientui būtų suteikta priežiūra, atitinkanti įprastus standartus, galiojančius įvykio metu, taigi toks reiškinys yra susijęs su vaistų vartojimo klaida.</p> <p>Išvengiamas nepageidaujamas vaisto vartojimo reiškinys: nepageidaujamas vaisto sukeltas reiškinys, susijęs su vaistų vartojimo klaida. (Roswell, 2001)</p>	<p>„Bet koks nepageidaujamas vaisto vartojimo reiškinys, kuris įvyko dėl klaidos arba kurio reikia išvengti bet kokiais įmanomais būdais.“ (Bates, 1995a)</p>

Terminai: **A** – aprobuotas terminas ; **D** – derinamas terminas ; **P** – paciento saugumo terminas ; **N** – terminas, kurį reikia uždrausti, t. y. nevertotinas

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Sveikatos apsaugos saugumo ir kokybės valdymo ekspertų komitetas (SP-SQS)

Saugaus medikamentų vartojimo ekspertų grupė

Terminų, susijusių su pacientų ir medikamentų sauga, žodynėlis

Terminai ir vertimai	A	D	P	N	Apibrėžimai ir nuorodos	Komentarai ir sinonimai
Išvengiamumas French : évitabilité Spanish : evitabilidad German : Vermeidbarkeit Italiano : prevenibilità Slovene : preprečevanje	X		X		Išvengiamumas: reiškia, kad metodai, taikomi siekiant išvengti sužalojimo, yra žinomi ir kad nepageidaujamas reiškinys atsiranda tų žinių nepritaikius. (Leape, 1993) Prevenција: sistemos modifikacija ar jos išnaudojimas siekiant sumažinti galimybę įvykti nelaimingam įvykiui ir grįžti prie priimtino rizikos lygio. Bet kokios priemonės, nukreiptos rizikos dažnumui ir sunkumui sumažinti.	„Kai kurie nepageidaujami reiškiniai yra neišvengiami. Pacientai ir jų globėjai kartais yra priversti sąmoningai priimti neigiamas pasekmes, norėdami pasiekti svarbesnį pagrindinio gydymo tikslą. Išvengiamumo koncepcija atskiria priežiūros teikimo klaidas nuo tokių pripažintų, bet neišvengiamų gydymo pasekmių.“ (Aspden, 2004, 195)
Procesas French : processus Spanish : proceso German : Prozess Italiano : processo Slovene : proces Taip pat žr.: vaistų vartojimo sistema, sistema	X				Procesas: serija susijusių veiksmų, skirtų pasiekti užsibrėžtų tikslų. Vaistų išrašymas ar vaistų vartojimas yra procesai. (Leape ir kt., 1998)	
Neatsargumas French : imprudence Spanish : imprudencia German : Unvorsichtigkeit, Sorglosigkeit Italiano : spericolatezza Slovene : neodgovornost Taip pat žr.: atsakomybės kultūra, pažeidimas			X		Neatsargumas: 1) individas žino apie riziką, nori rizikuoti ir sąmoningai rizikuoja; 2) individas atlieka akivaizdžiai rizikingą veiksmą, kurį atlikdamas galimos rizikos nesuvokia, tačiau supratęs, kad veiksmas rizikingas, toliau jį atlieka. (NPSA, 2004)	NPSA sprendimų, sukėlusių nelaimingą atsitikimą, atsiradimo schema (<i>Incident Decision Tree, IDT</i>), paremta modeliu, skirtu aviacijos pramonei, sukurtu profesoriaus J. Reason. Tai interaktyvi internetinė priemonė NHS vadybininkams ir organizacijoms, dirbančioms su darbuotojais, kurie buvo susiję su nelaimingu atsitikimu. Tai padeda nustatyti, ar individų veiksmai buvo susiję su klaida sistemoje ir ar individas sąmoningai įvykdė neatsargų, nesaugų ar kriminalinį veiksmą. Priemonė pakeičia požiūrį – klausama nebe „kas kaltas?“, bet „kodėl individas taip pasielgė?“ (NPSA)

Terminai: **A** – aprobuotas terminas ; **D** – derinamas terminas ; **P** – paciento saugumo terminas ; **N** – terminas, kurį reikia uždrausti, t. y. nevertotinas

Atnaujinta 2005 m. spalio 20 d. (Saugių medikamentų vartojimo ekspertų grupės susitikimas 2005 m. gegužės 4 d.)

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Sveikatos apsaugos saugumo ir kokybės valdymo ekspertų komitetas (SP-SQS)
Saugaus medikamentų vartojimo ekspertų grupė
Terminų, susijusių su pacientų ir medikamentų sauga, žodynelis

Terminai ir vertimai	A	D	P	N	Apibrėžimai ir nuorodos	Komentarai ir sinonimai
Ištaisymas French : récupération Spanish : restablecimiento German : Erholung, Genesung Italiano : recupero Slovene : poprava Taip pat žr.: artimas signalas, išvengta neatidumo klaida, potencialus nepageidaujamas vaisto vartojimo reiškinys	X		X		Ištaisymas: tai neoficialus žmogiškųjų veiksmų rinkinys, kuris padeda atpažinti rizikingą situaciją, ją suprasti, laiku ištaisyti klaidą ir dėl to sumažina neatidumo klaidos tikimybę bei neleidžia jai virsti nepageidaujamu reiškiniu. (Aspden, 2004) Švelninantys veiksniai: kai kurie veiksniai, veikla ar neveikimas, pavyzdžiui, šansas ar sėkmė, kurie galėjo sušvelninti ar sumažinti sunkesnes pasekmes. (NPSA, 2004)	Sinonimas: švelninantys veiksniai
Rizikos įvertinimas French : évaluation des risques Spanish : evaluación de riesgos German : Risikobewertung Italiano : valutazione del rischio Slovene : ocena tveganja			X		Rizikos įvertinimas: procesas, kuris padeda organizacijoms suprasti įvairių tipų riziką, su kuria jie susiduria viduje ir išorėje (išorinė ir vidinė rizika), gebėjimo susidoroti su šia rizika lygį, tikimybę jai pasireikšti ir jos potencialią įtaką. Tai kartu rizikos lygio įvertinimas ir sprendimo priėmimas, rizikos ir naudos įvertinimas, subalansavimas bei viso to palyginimas su išlaidomis. (NPSA, 2004)	
Rizikos valdymas French : gestion des risques Spanish : gestión de riesgos German : Risikomanagement Italiano : gestione del rischio Slovene : upravljanje s tveganji			X		Rizikos valdymas: klinikinė ir administracinė veikla, skirta nustatyti, įvertinti ar sumažinti paciento, personalo, lankytojų sužalojimo ir organizacijos nuostolių riziką. (JCAHO, 2002) Rizikos valdymas: riziką sukeliančios problemos nustatymas, įvertinimas, supratimas ir sprendimas, norint pasiekti optimalią pusiausvyrą tarp naudos ir išlaidų. (NPSA, 2004)	

Terminai: **A** – aprobuotas terminas ; **D** – derinamas terminas ; **P** – paciento saugumo terminas ; **N** – terminas, kurį reikia uždrausti, t. y. nevertotinas

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Sveikatos apsaugos saugumo ir kokybės valdymo ekspertų komitetas (SP-SQS)
Saugaus medikamentų vartojimo ekspertų grupė
Terminų, susijusių su pacientų ir medikamentų sauga, žodynėlis

Terminai ir vertimai	A	D	P	N	Apibrėžimai ir nuorodos	Komentariai ir sinonimai
Esminės priežasties analizė French : analyse des causes profondes Spanish : análisis de causas raíz German : Ursachenanalyse Slovene : analiza porekla vzrokov Taip pat žr.: priežastis, latentinės (nepastebimos) būklės	X		X		Esminės priežasties analizė: sisteminė daug gilesnė tyrimo metodika, kurią taikant dėmesys telkiamas nei tik į suinteresuotą individą, bet siekiama suprasti slypinčias priežastis ir aplinkos, kurioje incidentas įvyko, kontekstą. (NPSA, 2004) Analizė sutelkiama į latentinių (nepastebimų) būklių, slypinčių veiksmų, tyrimą ir rekomendacijų, skirtų sumažinti jų pasikartojimo galimybę, kūrimą. (Wade, 2002, Davies, 2003)	Paprastai analizė pirmiausia sutelkiama į sistemas ir procesus, o ne į individo veiksmus. (Aspden, 2004)
Apsaugantis įvykis French : événement sentinelle Spanish : acontecimiento o suceso centinela German : Sentinel-Ereignis, Signal-Ereignis Italiano : evento sentinella Slovene : opozorilni nevarni dogodek	X		X		Apsaugantis įvykis: netikėtas mirties atvejis, sunkus fizinis ar psichologinis sužalojimas arba dėl to kylanti rizika. Sunkus sužalojimas, pvz., galūnės funkcijos ar galūnės netekimas. Frazė „dėl to kylanti rizika“ – tai bet kokia proceso variacija, kurios pasikartojimas padidintų sunkių pasekmių tikimybę. Tokie atvejai vadinami „apsaugančiais“, nes jie parodo, kad reikia nedelsiant reaguoti ir tirti. (JCAHO, 2002)	
Apsirikimas French : lapsus, erreur d'attention Spanish : distracción, desliz, error de atención German : Ausrutscher Slovene : spodrslijaj Taip pat žr.: klaida, suklydimas, išsiblaškyimo klaida	X				Apsirikimas: klaida, atsirandanti dėl tam tikrų vykdymo ir (ar) veiksmų sekos saugojimo sutrikimų. (...) paprastai tai veiksmai, atliekami ne taip, kaip suplanuota (apsirikimas kalbant, rašant, atliekant veiksmą). (Reason, 1990, 9 p.). Apsirikimai, susiję su pastebimais veiksmais ir su atidumo ar suvokimo sutrikimais. (Reason, 1997, 71 p.)	„Tai yra vykdymo klaidos, atsirandančios pasikeitus įprastoms aplinkybėms, kai dėmesys nukreiptas kitur.“ (Leape, 1994)

Terminai: **A** – aprobuotas terminas ; **D** – derinamas terminas ; **P** – paciento saugumo terminas ; **N** – terminas, kurį reikia uždrausti, t. y. nevertotinas

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Sveikatos apsaugos saugumo ir kokybės valdymo ekspertų komitetas (SP-SQS)
Saugaus medikamentų vartojimo ekspertų grupė
Terminų, susijusių su pacientų ir medikamentų sauga, žodynėlis

Terminai ir vertimai	A	D	P	N	Apibrėžimai ir nuorodos	Komentarai ir sinonimai
Sistema French : système Spanish : sistema German : System Italiano : sistema Slovene : sistem Taip pat žr.: vaistų vartojimo sistema, procesas	X				Sistema: tai rinkinys tarpusavyje susijusių elementų, apjungiamų siekiant bendrų tikslų. Šie elementai gali būti žmogiškieji ir nežmogiškieji (įranga, technologijos ir t. t.). (Kohn, 2000)	
Neišvengiamas nepageidaujamas vaisto vartojimo reiškinys French : événement indésirable médicamenteux inévitable Spanish : acontecimiento adverso por medicamento inevitable German : unvermeidbares unerwünschtes Arzneimittelereignis Italiano : eventi avversi da farmaci non prevenibili Slovene : neželeni dogodek pri uporabi zdravila, ki ga ni moč preprečiti Taip pat žr.: išvengiamumas	X				Neišvengiamas nepageidaujamas reiškinys: nepageidaujamas reiškinys, atsirandantis dėl komplikacijos, kurios neįmanoma išvengti turint esamą žinių lygį. (QuIC, 2000) Neišvengiamas nepageidaujamas vaisto vartojimo reiškinys: nepageidaujamas vaisto vartojimo reiškinys, atsiranda ne dėl klaidos, bet atspindi neatskiriamą vaistų vartojimo riziką ir negali būti išvengiamas turint esamą žinių lygį. (Otero and Dominguez-Gil, 2000)	„Neišvengiami nepageidaujami vaisto vartojimo reiškiniai yra vadinami nepageidaujamomis vaisto sukeltomis reakcijomis.“ (Leape et al 1998)
Pažeidimas French : non respect des règles ou procédures Spanish : transgresión German : Regelverletzung Italiano : violazione Slovene : kršitev		X			Pažeidimas: sąmoningas (tyčinis), bet nebūtinai smerktinas nukrypimas nuo praktikos, laikomos reikalinga (kūrėjų, vadybininkų, kontrolės tarnybų) palaikant saugų potencialiai pavojingos sistemos veikimą (Reason, 1990, 195 p.). Pažeidimas individo suprantamas kaip būtinas pagal nuostatas ar reikalingas bei tikslingas norint pasiekti atitinkamą tikslą, užtikrinti saugumą ir tinkamą prietaiso ar sistemos veikimą. (Runciman, 2003)	

Terminai: A – aprobuotas terminas ; D – derinamas terminas ; P – paciento saugumo terminas ; N – terminas, kurį reikia uždrausti, t. y. nevertotinas

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Sveikatos apsaugos saugumo ir kokybės valdymo ekspertų komitetas (SP-SQS)
Saugaus medikamentų vartojimo ekspertų grupė
Terminų, susijusių su pacientų ir medikamentų sauga, žodynelis

Terminai ir vertimai	A	D	P	N	Apibrėžimai ir nuorodos	Komentarai ir sinonimai
Savanoriškas pranešimas French : notification spontanée Spanish : notificación voluntaria German : freiwilliges Meldesystem Italiano : reporting volontario Slovene: prostovoljno poročanje	X		X		Savanoriškas pranešimas: tai pranešimo sistemos, kur pranešimas apie pavojų paciento saugai yra savanoriškas (neprivalomas). Priimtini pranešimai apie visų rūšių įvykius. (Aspden, 2004)	

Nuorodų sąrašas

Allan E.L. and Barker K.N. Fundamentals of medication error research. Am. J. Hosp. Pharm., 1990, Vol.47, p.555-571.

Allan Flynn E., Pearson R.E. and Barker K.N. Observational study of accuracy in compounding i.v. admixtures at five hospital. Am. J. H-Sys. Pharm., 1997, Vol.54, p.904-912.

American Hospital Association (AHA), Health Research & Educational Trust (HRET), and the Institute for Safe Medication Practices (ISMP) Pathways for medication safety. 2002

American Society of Hospital Pharmacists ASHP Guidelines on preventing medication errors in hospitals Am. J. Hosp. Pharm., 1993, Vol.50, p.305-314.

American Society of Health-Systems Pharmacists Suggested definitions and relationships among medication misadventures, medication errors, adverse drug events, and adverse drug reactions. Am. J. Health-Syst. Pharm., 1998, Vol.55, Figure 1 p.166.

Ärztliches Zentrum für Qualität in der Medizin Glossar Patientensicherheit – Definitionen und

Begriffsbestimmungen. März 2005, 14p.

Aspden P., Corrigan J. M., Wolcott J. and Erickson S. M. (Eds) Patient Safety: Achieving a New Standard for Care. Institute of Medicine, Committee on Data Standards for Patient Safety. National Academy Press, Washington, D.C., 2004, 550p.

Australian Council for Safety and Quality in Health Care ACSQHC List of Terms and Definitions for Safety and Quality in Healthcare <http://www.safetyandquality.org/articles/Action/definitions.pdf>

Barker K.N., Kimbrough W.W. and Heller W.M. The medication error problem in hospitals: I-The detection and the use of errors a measurement of medication systems. Hospital Formulary, 1966, Vol. 1, p.29-34.

Bates D.W., Cullen D.J., Laird N. et al. Incidence of adverse drug events and potential adverse drug events. J. Am. Med. Assoc., 1995, Vol.274, n°1, p.29.

Bates D.W., Boyle D.L., Van der Vliet M.B. et al. Relationship between medication errors and

adverse drug events. J. Gen. Intern. Med., 1995, Vol.10, p.199-205.

Beso A, Franklin BD, Barber N. "The frequency and potential causes of dispensing errors in a hospital pharmacy" Pharm World Sci 2005 ; 27 (3) : 182-190.

Cohen M.R. and Smetzer J.L. Risk analysis and treatment. in **Cohen M.R.** (Ed.) Medication errors. American Pharmaceutical Association, Washington, 1999, p.20.1-20.34.

Cooper J.B., Gaba D.M., Liang B., Woods D. and Blum L.N. National Patient Safety Foundation agenda for research and development in patient safety. MedGenMed, 2000, Vol.2, n°4 consultable sur www.medscape.com/MedGenMed/PatientSafety

Davies J.M., Hébert P. et Hoffman C. The Canadian patient safety dictionary. October 2003, 59 p. http://rcpsc.medical.org/publications/PatientSafetyDictionary_e.pdf

Davis N.M. and Cohen M.R. Slips and mistakes in dispensing. Am.Pharm, 1994, Vol.NS34, n°4, p.18.

Terminai: **A** – aprobuotas terminas ; **D** – derinamas terminas ; **P** – paciento saugumo terminas ; **N** – terminas, kurį reikia uždrausti, t. y. nevertotinas

- Davis R.M. and Pless B.** BMJ bans "accidents": accidents are not unpredictable. *BMJ*, 2001, Vol.322, p.1320-21.
- Dean B., Barber N. and Schachter M.** What is a prescribing error? *Quality in Health Care*, 2000, Vol.9, p.232-237.
- Edwards IR, Aronson JK.** Adverse drug reactions: definitions, diagnosis, and management. *Lancet*, 2000 ; 356 (9237) : 1255-1259.
- European Medicine Agency (EMA)** Compilation of Quality Review of Documents (QRD) decisions on the use of terms in product information Version 5.0, July 2003
<http://www.emea.eu.int/htms/human/qrd/qrdplq/rdtermsv5.pdf>
- Foppe van Mil JW, Westerlund LO, Hersberger KE, Schaefer MA.** Drug-related problem classification systems. *Ann Pharmacother*, 2004, Vol.38 , n°5, p.859-867.
- Joint Commission on Accreditation of Healthcare Organizations (JCAHO)** Sentinel Event Policy And Procedures Revised: July 2002
<http://www.jcaho.org/accredited+organizations/ambulatory+care/sentinel+events/glossary.htm>
<http://www.jcaho.org/accredited+organizations/hospitals/sentinel+events/glossary.htm>
- Gurwitz JH, Field TS, Avorn J, McCormick D, Jain S, Eckler M et al.** Incidence and preventability of adverse drug events in nursing homes. *Am.J Med*, 1-8-2000, Vol.109, n°2, p.88.
- Helper D.D. & Strand, L.M.** Opportunities and responsibilities in pharmaceutical care. *Am.J. Pharm.Educ.*, 1989, Vol.53 (Suppl.), p.7S-15S.
- Kohn L.T., Corrigan J.M. and Donaldson M.S.** (Eds) *To err is human - Building a safer health system.* (Rapport) Institute of Medicine, National Academy Press, Washington, 2000, p.23.
- Leape L.L., Lawthers A.G., Brennan T.A. and Johnson W.G.** Preventing medical injury. *Qual. Rev. Bull.*, 1993, Vol.19, p.144-149.
- Leape LL.** Error in medicine. *J.Am.Med.Assoc.*, 1994, Vol.272, n°23, p.1851-1857.
- Leape L.L.** Preventing adverse drug events. *Am. J. H-Sys. Pharm.*, 1995, Vol.52, p.380.
- Leape L.L., Bates D.W., Cullen D.J. et al.** Systems analysis of adverse drug events. *J. Am. Med. Assoc.*, 1995, Vol.274, n°1, p.35-43.
- Leape LL, Kabcenell A, Berwick DM and Roessner J.** Reducing adverse drug events. Breakthrough series Guide Institute for Healthcare Improvement, Boston, 1998, p.84-91.
- Marx D.** Patient Safety and the "Just Culture": A Primer for Health Care Executives. Prepared for Columbia University under a grant provided by the National Heart, Lung, and Blood Institute 2001, 28p. http://www.mers-tm.net/support/Marx_Primer.pdf
- Michel P, Quenon JL, de Sarasqueta AM, Scemama O.** Comparison of three methods for estimating rates of adverse events and rates of preventable adverse events in acute care hospitals. *BMJ*, 2004, Vol.328, n°7433, p.199.
- Morimoto T, Gandhi TK, Seger AC, Hsieh TC, Bates DW.** Adverse drug events and medication errors: detection and classification methods. *Qual.Saf Health Care*, 2004, Vol.13, n°4, p.306-314.
- Nadzam D.M.** A systems approach to medication use. In **Cousins D.D.** (Ed.) *Medication use: a system approach to reducing errors.* JCAHO, Joint Commission on Accreditation of Healthcare Organization, Oakbrook, IL: 1998.
- Nashef S.A.M.** What is a near miss? *Lancet*, 2003, Vol.361, p.180-181.
- National Coordinating Council for Medication Errors Reporting and Prevention NCC MERP** Taxonomy of Medication Errors. 1998
<http://www.nccmerp.org/pdf/taxo2001-07-31.pdf>
- NHS National Patient Safety Agency** Seven steps to patient safety - The full reference guide. NHS NPSA, London, February 2004, 188p.
- National Quality Forum (NQF) Safe Practices Leap** Glossary of Terms and Operational Definitions The Leapfrog Group April 30, 2004 v3.0, 4p.
<https://leapfrog.medstat.com/pdf/Glossary.pdf>
- Nebeker JR, Barach P, Samore MH.** Clarifying adverse drug events: a clinician's guide to terminology, documentation, and reporting. *Annals of Internal Medicine*, 2004, Vol.140, n°10, p.795-801.
- Otero MJ and Dominguez-Gil A.** Acontecimientos adversos por medicamentos: una patología emergente. *Farmacia Hospitalaria*, 2000, Vol.24, n°4, p.258-266.
- Otero MJ, Codina C, Tamés MJ and Pérez M.** Errores de medicación: estandarización de la terminología y clasificación. Resultados de la Beca Ruiz-Jarabo 2000. *Farmacia Hospitalaria*, 2003, Vol.27, n°3, p.137-149.
- Otero M.J. et Schmitt E.** Clarifying terminology for adverse drug events. *Ann Intern Med*, 2005, Vol.142, n°1, p.77-78.
- Pharmaceutical Care Network Europe Foundation** PCNE Classification for drug-related problems V 5.00 2003
http://www.pcne.org/dokumenter/PCNE_classification_V5.00.pdf

Quality Interagency Coordination Task Force
Doing what counts for patient safety : federal actions to reduce medication errors and their impact. Report to the President, Washington, February 2000, p.91.

Reason J.T. Human error. Cambridge Univ.Press, 1990, 302p.

Reason J.T. Foreword. In: **Bogner MS** (ed.) Human error in medicine. Hillsdale,NJ: Erlbaum, 1994: vii-xv.

Reason J.T. Managing the risks of organizational accidents. Aldershot, UK: Ashgate, 1997, 252p.

Reason J.T. Human error: models and management BMJ, 2000; Vol.320, p.768-770.

Reason J.T. and Hobbs A. Managing maintenance error. Aldershot, UK: Ashgate, 2003, p.148

Risk Management Foundation of the Harvard Medical Institutions
<http://www.rmhf.harvard.edu/patientsafety/glossary.asp>

Roswell R., Van Diepen L.R., Jones J.K. and Hicks W.E. Adverse drug reactions (Letter). Lancet, 2001, Vol.357, p.560-561.

Runciman WB, Merry AF and Tito F. Error, blame, and the law in health care--an antipodean perspective. Ann.Intern.Med, 2003, Vol.138, n°12, p.974-979.

Scheffler A., Zipperer L. and Cushman S. A collection of definitions. In **Zipperer L. and Cushman S.** (Eds.) Lessons in Patient Safety. Chicago: National Patient Safety Foundation, 2001, 99-108.

Senders J.W. Medical devices, medical errors, and medical accidents. In: **Bogner M.S.** (Ed.) Human error in medicine. Lawrence Erlbaum Associates, Hillsdale, New Jersey, 1994, p.166.

Steel K., Gertman P.M., Cresenzi C. and Anderson J. Iatrogenic illness on a general medical service at a university hospital. New Engl. J. Med., 1981, Vol.304, p.638.

Wade J. (Ed.) Building a Safer System : A National Integrated Strategy for Improving Patient Safety in Canadian Health Care National Steering Committee on Patient Safety September 2002 ISBN 0-9692155-3-3 , 48p.

Walshe K. Adverse events in health care : issues in measurement. Quality in Health Care, 2000, Vol.9, p. 48.

